

Soudní poplatek

Nesprávnou výzvu k zaplacení soudního poplatku není třeba rušit nebo měnit, a to ani k případnému návrhu poplatníka. V případě zaplacení soudního poplatku na základě takové (nesprávné) výzvy nebrání skutečnost, že výzva nebyla zrušena či změněna, vrácení zaplaceného soudního poplatku. V případě, že soudní poplatek, k jehož zaplacení byl poplatník vyzván, zaplacen nebude, pak je existence poplatkové povinnosti (nutně) znovu a definitivně posuzována v rámci usnesení o zastavení řízení, přičemž proti tomuto usnesení lze brojit opravnými prostředky. Výzva k zaplacení soudního poplatku tak má charakter usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, a proto proti této výzvě (byť vydané formou usnesení) není odvolání přípustné [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Soudu prvního stupně sice nic nebrání rozhodnout o žádosti poplatníka na zrušení výzvy k zaplacení soudního poplatku, vydá-li však takové rozhodnutí, jde opětovně o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení a proti němuž není odvolání přípustné, jelikož jeho smysl je toliko informovat účastníka o vyřízení (zamítnutí) jeho námítky. Svým závěrem není soud prvního stupně vázán, neboť v případě nezaplacení soudního poplatku musí být otázka existence poplatkové povinnosti nutně znovu nastolena a přezkoumána v rámci usnesení, jímž bude řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno podle § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 870/2019-860 ze dne 27.5.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce V. M., nar. XY, bytem XY, zastoupeného JUDr. J.P., Ph.D., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., jednajícím Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, o zaplacení 30 000 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 20 C 62/2008, o dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 8. 2018, č. j. 62 Co 246/2018-828, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 8. 2018, č. j. 62 Co 246/2018-828, se mění tak, že se odvolání žalobce proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15. 5. 2018, č. j. 20 C 62/2008-786, odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 (dále jen „soud prvního stupně“) usnesením ze dne 15. 5. 2018, č. j. 20 C 62/2008-786, zamítl návrh žalobce ze dne 22. 3. 2018 na zrušení usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 7. 3. 2018, č. j. 20 C 62/2008-762 (dále jen „výzva k zaplacení soudního poplatku“). Žalobce byl uvedenou výzvou k zaplacení soudního poplatku vyzván, aby zaplatil soudní poplatek ve výši 214 150 Kč za odvolací řízení, neboť podáním odvolání proti (v pořadí již čtvrtému) rozsudku soudu prvního stupně ze dne 18. 12. 2017, č. j. 20 C 62/2008-742, mu vznikla poplatková povinnost. Soud prvního stupně návrh žalobce ze dne 22. 3. 2018 na zrušení výzvy k zaplacení soudního poplatku posoudil podle § 12 zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, a neshledal jej důvodným, neboť podle jeho názoru se „u odvolání podaného v době od 30. 9. 2017 poplatek za odvolání vybere i tehdy, bylo-li řízení v prvním stupni zahájeno před tímto datem“.

2. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) k odvolání žalobce napadeným usnesením potvrdil usnesení soudu prvního stupně, když se ztotožnil s jeho právním posouzením, neboť „odvolací řízení bylo zahájeno již za účinnosti novely č. [296/2017](#) Sb. a je proto třeba postupovat podle této novely“.

Správnou shledal i výši vyměřeného soudního poplatku v částce 214 150 Kč, když tato odpovídá položce 22 bodu 1. písm. a) ve spojení s položkou 1 bodem 1. písm. b) Sazebníku soudních poplatků.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Usnesení odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, v němž jako dovolací důvod uplatnil následující právní otázku, jež podle jeho názoru doposud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu řešena, a v němž požadoval, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů nižších stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Podle dovolatele se odvolací soud dopustil nesprávného právního posouzení, pokud dovodil, že dovolatel je povinen zaplatit soudní poplatek za odvolací řízení. Dovolatel má za to, že pokud podal odvolání proti v pořadí prvnímu rozsudku soudu prvního stupně již dne 21. 6. 2010, tak by se úpravou účinnou k tomuto datu měla řídit poplatková povinnost i za nynější odvolací řízení. Závěr, že mu vznikla nová poplatková povinnost při podání odvolání dne 22. 3. 2018 proti v pořadí čtvrtému rozsudku soudu prvního stupně, tak má za nesprávný. Dovolatel v tomto směru poukázal na skutečnost, že byl porušen princip jeho právní jistoty, neboť řízení bylo zahájeno již v roce 2008, kdy bylo od placení soudního poplatku věcně osvobozeno včetně řízení o opravných prostředcích.

5. Žalovaná se k podanému dovolání nevyjádřila.

6. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II zákona č. [296/2017](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

7. Dovolání bylo podáno včas, obsahuje náležitosti uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř. a podmínka povinného zastoupení uvedená v § 241 odst. 1 o. s. ř. je splněna. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

IV. Přípustnost dovolání

8. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

9. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

10. Dovolání je přípustné pro řešení právní otázky, zda v řízeních o náhradu škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci podléhá poplatkové povinnosti odvolací řízení zahájené podáním odvolání po 30. 9. 2017, neboť tuto otázku odvolací soud vyřešil v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu.

V. Důvodnost dovolání

11. V projednávané věci není (poměřováno žalobními tvrzeními a právním posouzením učiněným soudy nižších stupňů) pochyb o tom, že se žalobce domáhá nároku na náhradu újmy podle zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

12. Podle § 11 odst. 1 písm. n) zákona o soudních poplatcích, ve znění účinném do 29. 9. 2017, se od poplatku osvobozují řízení ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem.

13. Uvedené ustanovení bylo zrušeno bodem 6. čl. V části třetí zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Podle přechodného ustanovení obsaženého v čl. VI části třetí uvedeného zákona se na řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti uvedeného zákona (tj. před 30. 9. 2017) použije zákon o soudních poplatcích, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 30. 9. 2017).

14. Otázku, zda poplatkové povinnosti podléhá odvolací řízení zahájené podáním odvolání po zmiňované novelizaci [§ 1 písm. a), § 2 odst. 5 a § 4 odst. 1 písm. b) zákona o soudních poplatcích], ačkoli se jedná o řízení, které bylo podle shora citované úpravy § 11 odst. 1 písm. n) zákona o soudních poplatcích, ve znění účinném do 29. 9. 2017, v době svého zahájení (podání žaloby) od placení soudního poplatku osvobozeno, rozhodovací praxe obecných soudů zprvu řešila tak, že bylo-li odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé doručeno soudu po 29. 9. 2017, pak se soudní poplatek za odvolací řízení platí, a to ve výši určené podle položky 22 bod 1 písm. a) Sazebníku soudních poplatků, jenž tvoří přílohu zákona o soudních poplatcích (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 4079/2018).

15. Uvedenou praxi obecných soudů korigoval Ústavní soud v nálezu ze dne 23. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 1415/18, podle něhož „novela zákona o soudních poplatcích provedená zákonem č. [296/2017](#) Sb., se právní úpravy odvolání nijak nedotkla, a rovněž důvodová zpráva dopady do sféry odvolacího řízení nikde v textu neobsahuje. V zájmu ústavního práva na přístup k soudu je proto třeba podle Ústavního soudu učinit závěr, že nevyplývá-li ze zákonné změny ani zjevného úmyslu zákonodárce vůle zpoplatnit odvolání v řízeních o žalobách proti státu na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci, je třeba setrvat na tradičním závěru, že jde o návrh nezpoplatněný“ (uvedený závěr je argumentován zejména v bodech 21 až 23 označeného nálezu). K tomuto závěru se Ústavní soud opakovaně přihlásil (srov. např. náleze ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. IV. ÚS 3283/18).

16. Precedenční závaznost nálezové judikatury Ústavního soudu (čl. 89 odst. 2 Ústavy) nalezla svůj odraz v nově vytvořené rozhodovací praxi dovolacího soudu, kterou lze shrnout tak, že osvobození od soudních poplatků podle § 11 odst. 1 písm. n) zákona o soudních poplatcích, ve znění účinném do 29. 9. 2017, dopadá i na odvolání podaná po uvedeném datu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1508/2019, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1418/2019).

17. Jakkoliv byly uvedené závěry v soudní praxi přijaty až po vydání napadeného usnesení odvolacího soudu, musí být aplikovány také v projednávané věci. Při výkladu časových účinků judikatury je třeba zásadně vycházet z tzv. incidentní retrospektivy nových právních názorů, tedy z potřeby jejich aplikace na všechna probíhající řízení jakož i na případy budoucí. Opačný postup by znamenal, že soud vědomě aplikuje „nesprávný“ právní názor, a navíc by jím byl ohrožen princip rovnosti. Výjimečné nepoužití nově se prosadivších judikатурních názorů může být odůvodněno pouze v konkrétních specifických situacích, v nichž existuje intenzivnější zájem na ochraně legitimních očekávání a důvěry adresátů právních norem ve stabilitu právního řádu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2561/2014, a též náleze Ústavního soudu ze dne 5. 8. 2010, sp. zn. II. ÚS 3168/09, nebo v odborné literatuře KÜHN, Zdeněk. Prospektivní a retrospektivní působení judikaturních změn. In: Právní rozhledy, č. 6/2011, s. 191-197), což ovšem není případ právě projednávané věci.

18. Lze proto uzavřít, že je-li odvolací řízení s ohledem na povahu uplatněného nároku nadále osvobozeno od soudního poplatku, pak výzva k zaplacení soudního poplatku za odvolací řízení není věcně správná. Pro úplnost Nejvyšší soud doplňuje, že ze stejných důvodů je nesprávná i další (nová) výzva k zaplacení soudního poplatku za odvolací řízení učiněná usnesením soudu prvního stupně ze dne 7. 1. 2019, č. j. 20 C 62/2008-853, kterou soud prvního stupně vyměřil soudní poplatek v nové (nižší) částce na základě závazného právního názoru obsaženého v usnesení odvolacího soudu ze dne 3. 12. 2018, č. j. 62 Co 388/2018-845.

19. Vzhledem k přípustnosti dovolání Nejvyšší soud podle § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř. dále přezkoumal, zda nebylo řízení postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., resp. jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a shledal, že odvolací řízení takovou vadou řízení zatíženo bylo.

20. Zákon o soudních poplatcích v § 10 odst. 2 rozlišuje mezi výzvou k zaplacení soudního poplatku a rozhodnutím o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek. Výzva k zaplacení soudního poplatku (§ 9 odst. 1, 2 zákona o soudních poplatcích) má povahu deklaratorního rozhodnutí, kterým nedochází ke vzniku poplatkové povinnosti, nýbrž toliko k její individualizaci (srov. bod 3. stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS-st 35/13). Následkem nezaplacení soudního poplatku ve lhůtě stanovené výzvou je – za předpokladu řádného poučení poplatníka podle § 9 odst. 3 zákona o soudních poplatcích – zastavení řízení; právní mocí usnesení o zastavení řízení poplatková povinnost zaniká (§ 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích). Proti tomu rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek vydává soud například v případech uvedených v § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích, a to spolu s rozhodnutím, jímž se řízení končí (§ 9 odst. 6 zákona o soudních poplatcích). Na základě vykonatelného rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek pak lze soudní poplatek na poplatníku vymáhat.

21. Rozlišování mezi výzvou k zaplacení soudního poplatku a rozhodnutím o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek má svůj význam i při aplikaci § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, neboť zrušit nebo změnit je nutno toliko nesprávné rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek, nikoliv nesprávnou výzvu k zaplacení soudního poplatku. Rovněž podle komentářové literatury je třeba porovnáním § 10 odst. 2 zákona o soudních poplatcích a § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích dospět k závěru, že nesprávnou výzvu k zaplacení poplatku (byť byla učiněna rozhodnutím ve formě usnesení) není třeba rušit a rozhoduje se pouze o vrácení soudního poplatku zaplaceného na základě takové (nesprávné) výzvy, zatímco nesprávné rozhodnutí ukládající povinnost zaplatit poplatek je třeba postupem podle § 12 odst. 1 zákona o soudních poplatcích zrušit nebo změnit. (WALTR, Robert. § 12 [Nesprávné rozhodnutí o poplatku]. In: WALTR, Robert. Zákon o soudních poplatcích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 61.)

22. Z uvedeného je zřejmé, že nesprávnou výzvu k zaplacení soudního poplatku není třeba rušit nebo měnit, a to ani k případnému návrhu poplatníka. V případě zaplacení soudního poplatku na základě takové (nesprávné) výzvy nebrání skutečnost, že výzva nebyla zrušena či změněna, vrácení zaplaceného soudního poplatku. V případě, že soudní poplatek, k jehož zaplacení byl poplatník vyzván, zaplacen nebude, pak je existence poplatkové povinnosti (nutně) znovu a definitivně posuzována v rámci usnesení o zastavení řízení, přičemž proti tomuto usnesení lze brojit opravnými prostředky.

23. Výzva k zaplacení soudního poplatku tak má charakter usnesení, kterým se upravuje vedení řízení (srov. opětovně bod 3. stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS-st 35/13), a proto proti této výzvě (byť vydané formou usnesení) není odvolání přípustné [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Soudu prvního stupně sice nic nebrání rozhodnout o žádosti poplatníka na zrušení výzvy k zaplacení soudního poplatku, vydá-li však takové rozhodnutí, jde opětovně o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení a proti němuž není odvolání přípustné, jelikož jeho smysl je toliko

informovat účastníka o vyřízení (zamítnutí) jeho námitky (srov. přiměřeně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2019, sp. zn. 30 Cdo 3853/2017). Svým závěrem není soud prvního stupně vázán, neboť v případě nezaplacení soudního poplatku musí být otázka existence poplatkové povinnosti nutně znovu nastolena a přezkoumána v rámci usnesení, jímž bude řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno podle § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích.

24. Odvolací soud se tak dopustil vady (odvolacího) řízení, která měla za následek vydání nesprávného rozhodnutí, když odvolání žalobce, které směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, neodmítl podle § 218 písm. c) o. s. ř. a místo toho jej věcně projednal a rozhodl o něm.

25. Dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možno o odvolání žalobce rozhodnout. Nejvyšší soud proto podle § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. napadené usnesení odvolacího soudu změnil tak, že se odvolání žalobce v souladu s § 218 písm. c) o. s. ř. odmítá jako nepřípustné.

26. I vzhledem k nové výzvě soudu prvního stupně k zaplacení soudního poplatku za odvolací řízení učiněné usnesením ze dne 7. 1. 2019, č. j. 20 C 62/2008-853, však Nejvyšší soud připomíná, že způsob vyřízení dovolání ničeho nemění na skutečnosti, že žalobci poplatková povinnost podáním odvolání nevznikla a odvolací řízení tak nemůže být zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku.

27. Jelikož napadeným usnesením odvolacího soudu se řízení ve věci samé nekončí, ani nebylo řízení ve věci samé pravomocně skončeno již předtím, nerozhodoval Nejvyšší soud o nákladech dovolacího řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 48/2003). O nákladech řízení včetně tohoto řízení dovolacího rozhodne odvolací soud, popřípadě soud prvního stupně v rozhodnutí, jímž se bude řízení u něho končit (§ 151 odst. 1 o. s. ř.).

28. Ohledně označení organizační složky státu vystupující v řízení za stát vyšel dovolací soud ze své ustálené judikatury (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2828/2016).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)